

JAARPLAN 2024

JAARPLAN 2024

LEDEN

- Paul Venhoeven (voorzitter)
- Sjoerd Keulen
- Nanda 't Lam

MEDEWERKERS

- Vince van Houten
- Naomi Meys
- Jelte Schat
- Johan Snoei
- Gert Jan de Vries
- Gerth Molenaar (secretaris)

CONTACTGEGEVENS

rekenkamer@utrecht.nl

utrecht.nl/bestuur-en-organisatie/rekenkamer

Postbus 16200, 3500 CE Utrecht

UTRECHT, 15 DECEMBER 2023

VOORWOORD

Voor u ligt het Jaarplan 2024 van de Rekenkamer Utrecht. Ter voorbereiding op de onderzoeksprogrammering hebben wij begin september 2023 de raad geconsulteerd. Dat is gedaan door de belangstelling voor vier specifieke onderwerpen te peilen en daarnaast te informeren naar eventuele andere onderwerpen die de fracties in dit verband interessant vinden. De uitkomsten zijn op 21 november 2023 in een technische bijeenkomst toegelicht en besproken. Deze aanpak heeft veel waardevolle input vanuit de raad opgeleverd. Op basis van de ontvangen reacties hebben we voorliggend jaarplan opgesteld.

Paul Venhoeven, voorzitter

Gerth Molenaar, secretaris

Sjoerd Keulen, lid

Nanda 't Lam, lid

INHOUDSOPGAVE

1	TAAK, MISSIE EN STRATEGIE	7
1.1	TAAK	7
1.2	MISSIE EN STRATEGIE	7
1.3	RELEVANTE ONTWIKKELINGEN EN STRATEGISCHE NOTIES	8
2	PROGRAMMERING EN UITVOERING	11
2.1	SELECTIECRITERIA ONDERZOEKSPROGRAMMERING	11
2.2	TYPEN ONDERZOEK EN SPREIDING	12
2.3	FINANCIËN EN CAPACITEIT	14
2.3.1	BEGROTING 2024	14
2.3.2	CAPACITEIT	14
2.3.3	VARIATIE IN OMVANG ONDERZOEKEN	14
2.3.4	INZET BESCHIKBARE CAPACITEIT	15
3	LOPEND ONDERZOEK EN ACTIVITEITEN	17
3.1	UITVOERING / AANPAK OVERLAST	17
3.2	OPENBAAR GROEN	18
3.3	TOEGANKELIJKHEID STEMLOKALEN	18
3.4	INFORMATIEVEILIGHEID (VERVOLGONDERZOEK)	19
3.5	OVERIGE ACTIVITEITEN	19
3.5.1	THEMA'S EN ONDERWERPEN OM TE VOLGEN	19
3.5.2	NETWERKEN	20
3.5.3	BUREAU- EN STAF AANGELEGENHEDEN	20
4	NIEUWE ONDERZOEKEN IN 2024: VERKEERSVEILIGHEID EN OVERVECHT	22
4.1	AANPAK	22
4.1.1	ORIËNTATIE, UITVRAAG EN CONSULTATIE RAADSFRACTIES	22
4.1.2	SELECTIE	23
4.2	VERKEERSVEILIGHEID	23
4.3	OVERVECHT	23

JAARPLAN 2024 IN ÉÉN OOGOPSLAG

Taak, missie en strategie

- Taak: onderzoek naar doelmatigheid, doeltreffendheid en de rechtmatigheid van het door het gemeentebestuur gevoerde bestuur
- Missie: het verbeteren van het gemeentelijk bestuur en het versterken van de publieke verantwoording
- Strategie: onafhankelijk onderzoek in het teken van bijdragen aan leren en verbeteren

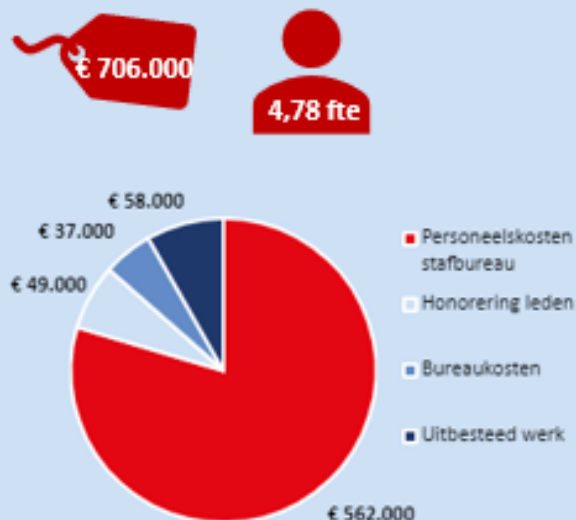

Relevante ontwikkelingen

- Landelijk: houdbaarheid gemeentefinanciën en decentralisaties.
- Stad: groei van de stad en veranderende relatie tussen gemeente en inwoners/ondernemers.
- Gemeente (organisatie): nieuwe vormen van samenwerking, sturing en verantwoording, en versterken bedrijfsvoering en uitvoering.
- Rekenkamer: onderzoeksprogrammering en doorontwikkeling producten

Financiën en capaciteit

Lopend onderzoek

- Uitvoering / aanpak overlast
- Openbaar groen
- Toegankelijkheid stemlokalen
- Informatieveiligheid (vervolgonderzoek)

Nieuwe onderwerpen

- Verkeersveiligheid
- Overvecht

Invalshoeken

- Kansen(on)gelijkheid
- Aandacht voor uitvoering
- Sturing en verantwoording
- Controle en financiën

INGANG STEMBUREAU →

1 TAAK, MISSIE EN STRATEGIE

In dit hoofdstuk gaan wij in op de taak, missie en strategie van de rekenkamer. Hierbij benoemen we ook een aantal ontwikkelingen en strategische noties, die van belang zijn voor onze werkwijze bij het programmeren van onderzoek. In hoofdstuk 2 gaan we daar uitgebreider op in.

1.1 TAAK

De Rekenkamer Utrecht is een onafhankelijk bestuursorgaan van de gemeente Utrecht, met een grondslag in de Gemeentewet (artikel 81 en 182-185). De rekenkamer heeft taken en bevoegdheden op een bij wet duidelijk afgebakend terrein. Met de inwerkingtreding per 1 januari 2023 van de Wet versterking decentrale rekenkamers zijn de bevoegdheden van rekenkamers uitgebreid. Dat betreft met name het gebruik van onderzoeksbevoegdheden bij partijen waarmee de gemeente een bestuurlijke en/of financiële relatie heeft. De rekenkamer onderzoekt de doelmatigheid, doeltreffendheid en rechtmatigheid van het door het gemeentebestuur gevoerde bestuur (gemeentewet, artikel 182). Een door de rekenkamer ingesteld onderzoek naar de rechtmatigheid van het door het gemeentebestuur gevoerde bestuur bevat daarbij geen controle van de jaarrekening aangezien dat het werkterrein is van de accountant. De gemeenteraad heeft binnen de kaders van de wet voor Rekenkamer Utrecht het juridisch kader nader vastgelegd in een verordening. De Verordening Rekenkamer Utrecht is november 2023 geactualiseerd (Gemeentebblad nr. 473707, 7 november 2023). Wet en verordening laten de rekenkamer ruimte om te bepalen welke invulling zij wil geven aan haar taak en werkwijze. Daarom hebben wij in een missie en strategie geformuleerd wat de rekenkamer wil bereiken en hoe zij dat doet.

1.2 MISSIE EN STRATEGIE

Missie

Rekenkamer Utrecht draagt bij aan het verbeteren van het gemeentelijk bestuur en het versterken van de publieke verantwoording. Met haar werk beoogt de rekenkamer de kaderstellende en controlerende rol van de gemeenteraad te ondersteunen. En zo het belang van de samenleving te dienen. De kernactiviteit bij deze missie is het doen van onafhankelijk onderzoek naar het gevoerde bestuur en beleid, het beheer en de organisatie van de gemeente Utrecht en van de instellingen waarvan de activiteiten geheel of gedeeltelijk door de gemeente Utrecht worden bekostigd.

Strategie

De rekenkamer is onafhankelijk in de keuze van onderwerpen, de aanpak en planning van onderzoek, en de oordeelsvorming. Dat uitgangspunt houden wij hoog in het vaandel. Die onafhankelijkheid betekent niet dat wij 'op afstand' ons werk doen, integendeel. Voor een goede onderzoeksprogrammering is van belang dat de rekenkamer goed contact heeft met de raad en betrokken is bij wat er in de gemeentelijke organisatie en in de stad gebeurt.

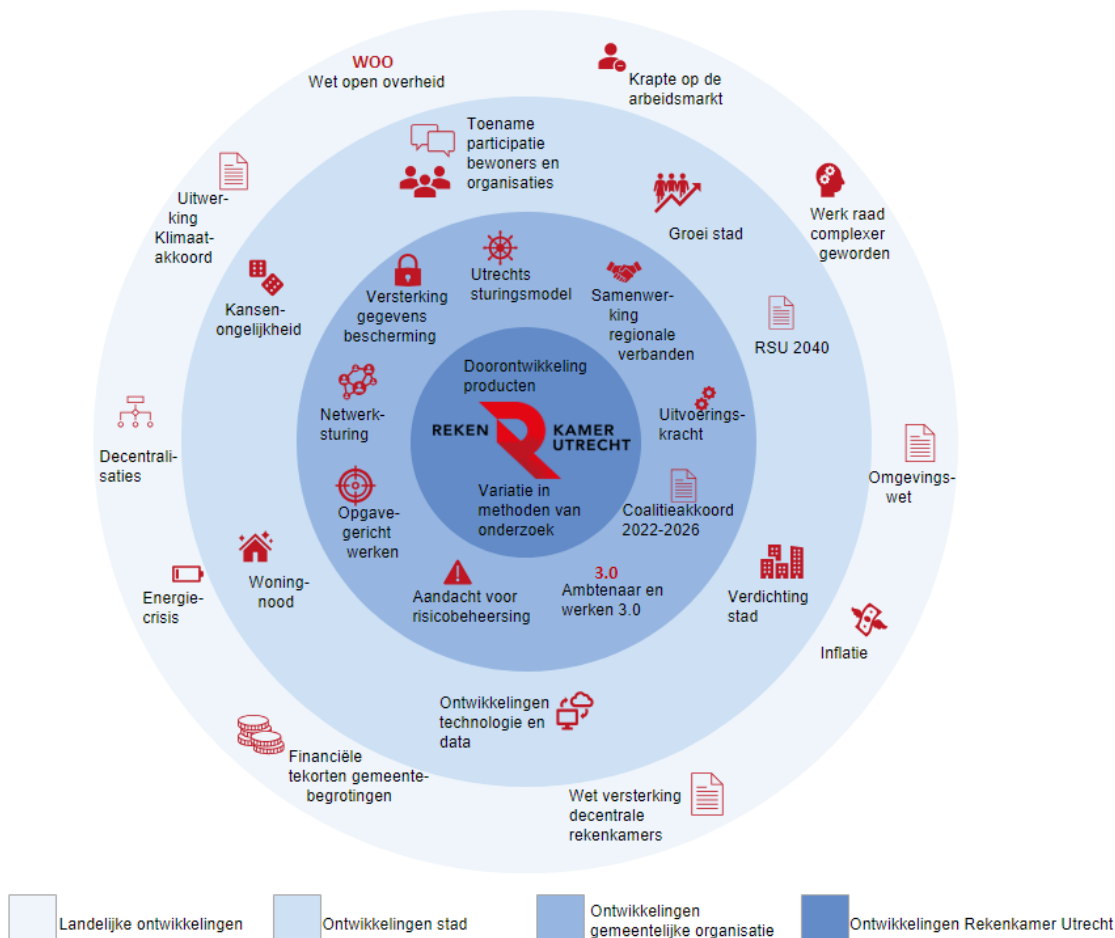
De rekenkamer bereikt haar missie door onafhankelijk onderzoek uit te voeren en hierover te rapporteren. Het doen van onderzoek is onze kernactiviteit, maar niet als doel op zich. Het doen van onderzoek staat in het teken van bijdragen aan leren en verbeteren. Wij maken inzichtelijk wat er goed en fout gaat, en doen aanbevelingen over hoe het beter kan. Daarbij hoort ook dat wij nagaan welke opvolging is gegeven aan raadsbesluiten over aanbevelingen van de rekenkamer en de doorwerking daarvan.

De rekenkamer richt zich met haar publicaties in de eerste plaats tot de Utrechtse gemeenteraad, het college en de gemeentelijke organisatie. Daarnaast brengt zij de publicaties onder de aandacht van de Utrechtse samenleving door deze actief bekend te maken. Daarmee ondersteunen we de kaderstellende en controlerende taak van de gemeenteraad en maken tegelijkertijd voor de Utrechtse samenleving zichtbaar wat er terechtkomt van beleidsvoornemens van de gemeente.

1.3 RELEVANTE ONTWIKKELINGEN EN STRATEGISCHE NOTIES

Bij haar strategische oriëntatie houdt de rekenkamer rekening met actuele ontwikkelingen in het openbaar bestuur en de samenleving. De ontwikkelingen vinden op verschillende niveaus plaats: landelijk, in de stad en binnen de gemeentelijke organisatie (zie figuur 1).

Figuur 1. Relevante ontwikkelingen op verschillende schaalniveaus

Op **landelijk** niveau is zichtbaar dat de houdbaarheid van de gemeentefinanciën onder druk staat. Decentralisaties – in 2015 in het sociaal domein en met de Omgevingswet op afzienbare termijn ook in het ruimtelijk domein – zorgen voor een groeiend takenpakket. Veelal is daarbij sprake van taakstellingen, waardoor gemeenten middelen tekort komen om de nieuwe taken uit te kunnen voeren. Ook gemeenteraden krijgen daarmee een breder pakket aan onderwerpen om kaders voor te stellen en de controlerende taak uit te oefenen.

In de **stad** zien we met de groei en verdere verdichting veel uitdagingen op ruimtelijk gebied. De gemeente beschrijft in de Ruimtelijke Strategie Utrecht 2040 hoe zij de stad op de langere termijn wil inrichten. Ook de veranderende relatie tussen de gemeente en haar inwoners en ondernemers is een belangrijke ontwikkeling die onder andere tot uitdrukking komt door de toename van bewonersparticipatie. Een aandachtspunt is de toename van de kansenongelijkheid. Ook de voortdurende problemen op de woningmarkt en de uitdagingen die de energietransitie en de klimaatadaptatie stellen, mogen in dit verband niet onvermeld blijven.

Binnen de **gemeentelijke organisatie** zien we dat het opgavegericht werken, netwerksturing, de samenwerking in regionale verbanden en het Utrechts model van sturen en verantwoorden steeds meer vorm krijgen. Daarnaast wordt ingezet op de versterking van de bedrijfsvoering met trajecten als werken 3.0 en ambtenaar 3.0 en de extra inzet op risicobeheersing en gegevensbescherming.

Bij en naast de geschetste ontwikkelingen op verschillende niveaus zien we enkele strategische noties, die relevant zijn voor de keuzes in het jaarplan. We streven ernaar om hiermee focus aan te brengen in onze onderzoeksprogrammering en bij de verdere uitwerking van de onderzoeken. Deze noties zijn:

- Focus op de grote opgaven. Dit betreft – onder meer – de groei van de stad, vraagstukken van kansenongelijkheid, de data- en informatiesamenleving, en ‘gezond stedelijk leven’ in vele facetten. Hierbij gaat het niet alleen om beleids- en planontwikkeling, maar zeker ook om uitvoering en realisatie.
- Focus op het inwonerperspectief. In het kader van dit perspectief kan bijvoorbeeld gelet worden op kwetsbare groepen, bewonersparticipatie, inclusiviteit en diversiteit, de relatie overheid – samenleving – inwoner, en de dienstverlening en (mate van) zelfredzaamheid.
- Focus op sturing en verantwoording. Dit raakt aan een kerntaak van de rekenkamer, namelijk door in het onderzoek te letten op de kwaliteit van beleidsvoorbereiding en -uitvoering, het ingezette instrumentarium, en monitoring en evaluatie. De rekenkamer wil in meer algemene zin beoordelen hoe het systeem van sturen en verantwoorden bij de gemeente functioneert.
- Focus op de bijdrage aan het versterken van de kaderstellende en controlerende taak van de raad. Deze focus raakt ook aan sturing en verantwoording, maar betreft meer specifiek de rol van de rekenkamer ten behoeve van de raad. Daarbij gaat het onder meer om de kwaliteit van de informatievoorziening (volledig, juist, tijdig etc.) en om het beoordelen van de mate waarin met de beschikbare informatie een aannemelijk inzicht in doelbereiking en doeltreffendheid kan worden gegeven.

Deze ontwikkelingen en strategische noties zijn voor de **rekenkamer** zelf van betekenis voor de programmering en inrichting van het onderzoek en voor eventuele samenwerking met andere rekenkamers.

Foto: Robert Oosterbroek

2 PROGRAMMERING EN UITVOERING

In dit hoofdstuk gaan wij in op de onderzoeksprogrammering en uitvoering van het jaarplan. Daarbij behandelen we eerst de criteria om tot een selectie van onderwerpen te komen. Vervolgens wordt aangegeven welke typen onderzoek we onderscheiden. Tenslotte besteden we aandacht aan de beschikbare financiën en capaciteit.

2.1 SELECTIECRITERIA ONDERZOEKSPROGRAMMERING

De rekenkamer bepaalt zelf welke onderwerpen zij onderzoekt, wanneer zij dat doet en hoe zij het onderzoek aanpakt. Voor de keuze van de onderwerpen raadplegen wij de raad. Door de raadsfracties is op basis van een notitie van begin september 2023 gereageerd op enkele voorstellen van de rekenkamer en zijn daarnaast andere onderwerpen aangedragen. De groslijst (zie bijlage 1) is met deze inbreng geactualiseerd.

Daarnaast maken wij ook gebruik van suggesties van de Utrechtse bevolking. Naast de vragen en onderwerpen, die ons via de Ideeënbox worden voorgelegd, hebben we bij dit jaarplan de uitkomsten van het Bewonerspanel Utrecht betrokken (geraadpleegd in september 2022 in het kader van het [Jaarplan 2023](#)). Gelet op de veelheid van onderwerpen is een strakke selectie nodig om tot een uitvoerbaar onderzoeksprogramma te komen.

Bij de onderwerpselectie spelen verschillende criteria een rol (figuur 2).

Figuur 2. Criteria voor onderwerpselectie

	Beleidssterrein gemeente	Het onderwerp betreft een beleidssterrein waarop de gemeente invloed heeft en waarbij sprake is van een politiek-bestuurlijke verantwoordelijkheid.
	Maatschappelijk of financieel belang	Het onderwerp heeft een groot maatschappelijk en/of financieel belang.
	Raakt inwoners	Het onderwerp raakt de positie en belangen van inwoners.
	Risico's	Het onderwerp draagt risico's van ondoelmatigheid, ondoeltreffendheid of onrechtmatigheid in zich.
	Toegevoegde waarde	Het onderzoek levert informatie op waarover de raad niet makkelijk kan beschikken en bij het onderzoek is de unieke positie van de rekenkamer qua mogelijkheden en bevoegdheden van belang.
	Spreiding	Spreiding over beleidssterreinen: opeenvolgende onderzoeken vinden zo min mogelijk op hetzelfde beleidssterrein of bij hetzelfde organisatieonderdeel plaats.

Voor het programmeren van een rekenkameronderzoek is het belangrijk om goed te bepalen welke invalshoek en vraagstelling op welk moment nuttig kunnen zijn. We letten hierbij op de relevante trends en strategische noties die we in hoofdstuk 1 hebben benoemd. Om dubbel werk te voorkomen gaan we ook na welke onderwerpen door Concernaudit worden geprogrammeerd, in het bijzonder voor wat betreft het 213a-onderzoek. Hierover vindt afstemming plaats.

2.2 TYPEN ONDERZOEK EN SPREIDING

Bij de programmering brengen we ook variatie aan in type onderzoek en producten. We onderscheiden, kort samengevat, drie typen onderzoek (figuur 3).

Figuur 3. Variatie in typen onderzoek al naar gelang de aard van het onderzoek

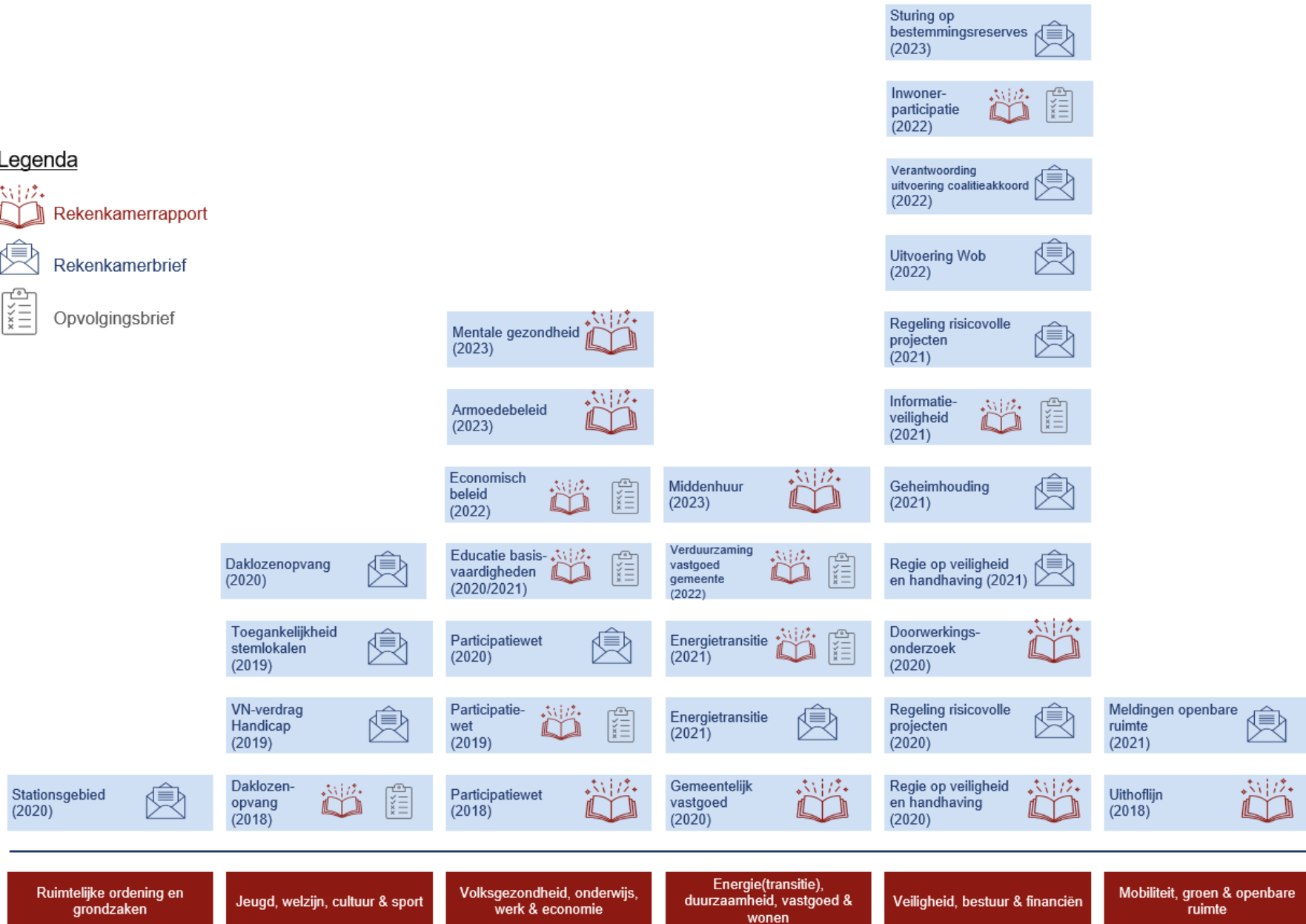
	Beschrijvend/ inventariserend	Zonder oordeel (bijvoorbeeld de rekenkamerbrief over Meldingen Openbare Ruimte)
	Beoordelend	Hoe is de uitvoering geweest ten opzichte van een beoordelingskader met normen (de meeste rekenkameronderzoeken en -rapporten)
	Normstellend	Een advies over de normen zelf (bijvoorbeeld de rekenkamerbrieven over de Regeling Risicovolle Projecten of over de navolgbaarheid van het Coalitieakkoord)

We streven naar spreiding van ons onderzoek over verschillende beleidsprogramma's van de gemeente Utrecht. Figuur 4 laat voor de huidige raadscommissies zien welke onderwerpen de rekenkamer heeft onderzocht sinds 2018 en welke brieven en/of rapporten dat heeft opgeleverd. In eerdere jaren hebben de decentralisaties in het sociaal domein in het onderzoek van de rekenkamer veel aandacht gekregen. De laatste jaren is de aandacht meer in balans gebracht door ook onderzoek op andere beleidsdomeinen te doen. Alle publicaties zijn te vinden op de website van de rekenkamer.

Figuur 4. Spreiding van rekenkameronderzoek (brieven en rapporten) over zes raadscommissies, 2018-2023

Legenda

- Rekenkamerrapport
- Rekenkamerbrief
- Opvolgingsbrief

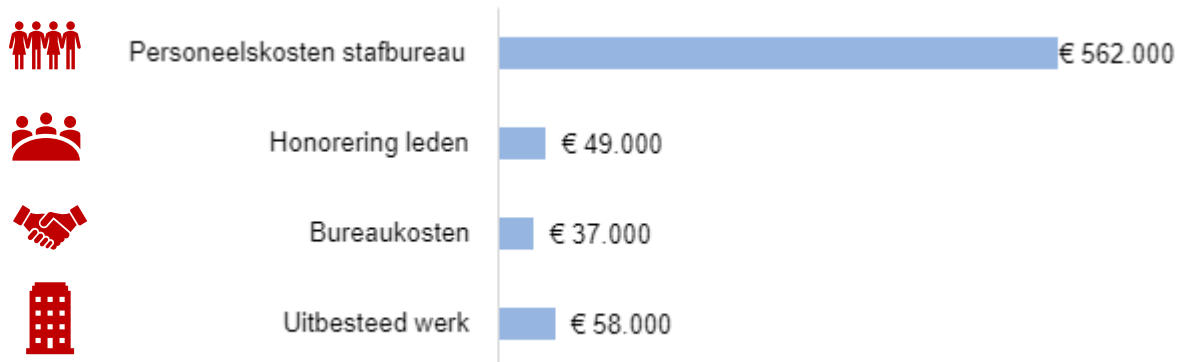

2.3 FINANCIËN EN CAPACITEIT

2.3.1 BEGROTING 2024

In het Jaarverslag 2023 (te publiceren vóór eind maart 2024) zal de besteding van de begroting 2023 worden gepresenteerd en toegelicht. De begroting 2024 bedraagt in totaal € 706.000. Figuur 5 toont hoe dit budget is verdeeld over verschillende onderdelen. Het grootste deel hiervan betreft de personele lasten.

Figuur 5. Verdeling van het budget 2024 van de rekenkamer

2.3.2 CAPACITEIT

De rekenkamer heeft in 2024 een staf van vijf medewerkers (4,78 fte structureel). Voor het berekenen van de beschikbare capaciteit is uitgegaan van de VNG-norm van 1360 uur direct-productief per fte per jaar. Bij deze norm zijn geraamde uren voor vakantie, verlof, verzuim, opleidingen en indirecte uren voor overleg buiten beschouwing gelaten. Toegepast op de beschikbare capaciteit staf geeft dat op hoofdlijnen het volgende beeld. Op jaarbasis beschikt de rekenkamer in 2024 over 6500 uur (circa 810 dagen).

2.3.3 VARIATIE IN OMVANG ONDERZOEKEN

De inzet van de beschikbare capaciteit voor het werkprogramma vergt ook een inschatting van de omvang van een project. Als vuistregel hanteren we de volgende onderverdeling om de omvang van een onderzoek te duiden:

- Klein project, minder dan 100 dagen
- Middelgroot project, 100 - 200 dagen
- Groot project, meer dan 200 dagen

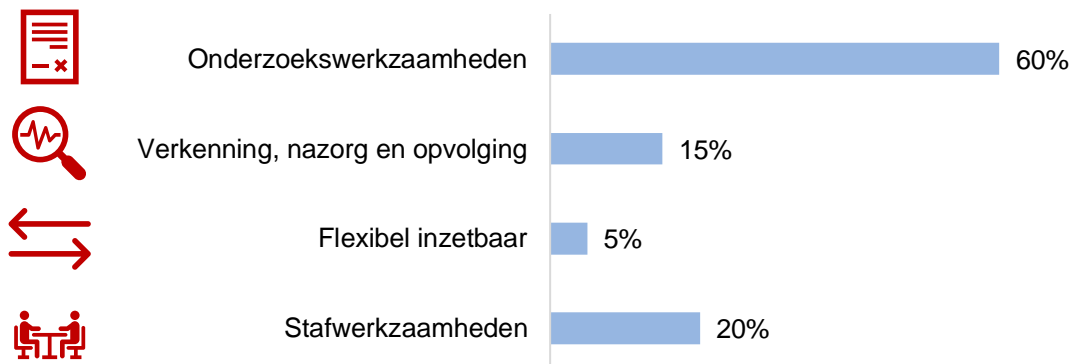
We wisselen grote(re) en kleine(re) onderzoeken af. Naast de grotere en diepgaandere onderzoeken zoals we die de afgelopen jaren vaak hebben gedaan, willen we vaker ook kleinere onderzoeken uitvoeren. Bijvoorbeeld door in kort tijdsbestek onderzoek met een beperkte scope uit te voeren dat leidt tot een beknopt rapport of brief, door in te haken op urgente actuele ontwikkelingen, waarbij ook een verzoek van de raad aan de orde kan zijn. We merken hierbij op

dat qua tijdbeslag ook meespeelt of sprake is van een eigenstandig onderzoek of een onderzoek in samenwerking met andere rekenkamers (zoals in G4 of regionaal verband).

2.3.4 INZET BESCHIKBARE CAPACITEIT

De beschikbare capaciteit voor de looptijd van dit jaarplan (i.c. 6500 uur = 100 procent) is als volgt toebedeeld (figuur 6).

Figuur 6. Toedeling inzet beschikbare capaciteit

Ter toelichting bij de onderscheiden categorieën:

- **Onderzoek:** alle relevante activiteiten van voorbereiding, uitvoering tot en met rapportage, publicatie, behandeling en evaluatie;
- **Verkenning, nazorg en opvolging:** dit betreft de volgonderwerpen, maar ook activiteiten die verband houden met de doorwerking van afgerond onderzoek en kunnen leiden tot rekenkamerbrieven;
- **Flexibel inzetbaar:** vrije ruimte, in te zetten op basis van actualiteit;
- **Stafwerkzaamheden:** activiteiten ten behoeve van het functioneren van de rekenkamer in het algemeen, waaronder voor het bestuur en voor de bureau-aangelegenheden.

Foto: Jerry van der Weert

3 LOPEND ONDERZOEK EN ACTIVITEITEN

In dit hoofdstuk wordt het lopend onderzoek kort behandeld. Het betreft onderzoek dat is gestart in 2023 en waarvan de afronding doorloopt in het eerste en tweede kwartaal van 2024. De onderzoeksplannen van lopend onderzoek staan op onze [website](#).

3.1 UITVOERING / AANPAK OVERLAST

Overlast die inwoners van Utrecht ervaren in de openbare ruimte vormt voor hen één van de belangrijkste ergernissen. Op basis van de uitkomsten van het bewonerspanel én gesprekken die in het najaar 2022 zijn gevoerd met vertegenwoordigers van fracties uit de gemeenteraad heeft de rekenkamer besloten in 2023 onderzoek te gaan doen naar overlast in de openbare ruimte en de aanpak daarvan vanuit de gemeente.

In ons Jaarplan 2023 hebben we eveneens aangegeven dat we in onze onderzoeken waar mogelijk ook aandacht schenken aan het aspect uitvoering (van beleid). In dit onderzoek willen we daarom niet alleen onderzoeken en beoordelen hoe effectief de gemeente is in het aanpakken van overlast, maar ook bezien op welke manier de organisatie van deze aanpak en de personele en budgettaire kaders waarbinnen die aanpak moet worden uitgevoerd, hierop van invloed zijn. Daarmee is dit onderzoek ook een vervolg op het verkennende onderzoek naar uitvoering.

In het kader van dat verkennende onderzoek voerden we onder meer gesprekken over 'uitvoering' met ambtelijk leidinggevenden binnen de gemeente Utrecht. Uit die gesprekken kwam naar voren dat uitvoering en uitvoeringsorganisaties met name kampen met twee barrières: (te) beperkte budgetten én moeizame afstemming met beleidsontwikkende organisatieonderdelen die fungeren als opdrachtgever voor uitvoeringsorganisaties. Mede om die reden wijkt de focus van dit onderzoek af van de manier waarop dat in ons Jaarplan 2023 werd aangekondigd.

We richten ons niet op de aanpak van een specifieke vorm van overlast (zoals door lachgas), maar kijken naar vormen van fysieke overlast in de openbare ruimte in het algemeen. Daarbij bezien we met name welke keuzes worden gemaakt in de aanpak van die vormen van overlast, en in hoeverre personele, budgettaire en organisatorische randvoorwaarden daarop invloed hebben. Dit is uitgewerkt in een [onderzoeksplan](#) dat we begin september 2023 hebben gepubliceerd.

Dit onderzoek is inmiddels ver gevorderd. Het is de bedoeling om eind januari 2024 te starten met het wederhoor, eerst ambtelijk en vervolgens bestuurlijk. Publicatie is voorzien eind maart / begin april 2024.

3.2 OPENBAAR GROEN

De gemeente Utrecht heeft al langere tijd oog voor de hoeveelheid en de kwaliteit van het groen in de stad. Voldoende groen is niet alleen belangrijk voor de fysieke- en mentale gezondheid van Utrechters, maar heeft ook positieve gevolgen binnen andere domeinen. Zo is het essentieel voor de biodiversiteiten helpt het tegen de gevolgen van klimaatverandering.

Met name de laatste jaren is de stad sterk aan het verdichten. Hierdoor is het vraagstuk rondom voldoende groen extra relevant geworden. Uit gesprekken met de raadsfracties, uitkomsten van de inwonerenquête en van het bewonerspanel blijkt dat openbaar groen een belangrijk thema is voor de stad en de gemeente Utrecht.

De rekenkamer heeft dit onderwerp in 2023 nader verkend en hierover een aantal oriënterende gesprekken gevoerd. We hebben besloten om onderzoek te doen naar de manier waarop de gemeente Utrecht invulling geeft aan het realiseren, beheren en onderhouden van openbaar groen en te beoordelen in hoeverre dit zorgt voor een doeltreffende uitvoering. Dit is verder uitgewerkt in een [onderzoeksplan](#), dat op 19 oktober 2023 is gepubliceerd.

Het onderzoek is in uitvoering. Publicatie is voorzien voor begin tweede kwartaal 2024.

3.3 TOEGANKELIJKHEID STEMLOKALEN

Op 7 juli 2023 is het kabinet-Rutte IV gevallen, waardoor vervroegde verkiezingen voor de Tweede Kamer hebben plaatsgevonden op 22 november 2023. De rekenkamer zag hierin een aanleiding om na vier jaar opnieuw onderzoek te doen naar de toegankelijkheid van stemlokalen voor kiezers met een lichamelijke beperking. Eerder onderzoek vond plaats bij de verkiezingen op 20 maart 2019 voor de Provinciale Staten en de Waterschappen.

In september 2023 zijn we gestart met de voorbereiding van dit herhalingsonderzoek. Het doel van de rekenkamer is om de gemeenteraad inzicht te geven in de toegankelijkheid van de stemlokalen in Utrecht voor mensen met een lichamelijke beperking. Op 22 november 2023 is bij een groot aantal stemlokalen getoetst in hoeverre aan de wettelijke criteria wordt voldaan. We hebben daarnaast de belangrijkste beleidsdocumenten en de verantwoordingsinformatie bestudeerd. Ook hebben we opnieuw contact opgenomen met het Stedelijk Overleg Lichamelijk Gehandicapten Utrecht (Solgu) over dit onderzoek en de afstemming van het beoordelingskader, dat is gebaseerd op richtlijnen van het ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties (BZK).

Het [onderzoeksplan](#) is eind oktober 2023 gepubliceerd. Het onderzoek en de analyse op de verzamelde data zijn in uitvoering. Publicatie is voorzien voor (eind) eerste kwartaal 2024.

3.4 INFORMATIEVEILIGHEID (VERVOLGONDERZOEK)

Bij de presentatie en raadsbehandeling van het rapport *Zo sterk als de zwakste schakel* (april 2021) heeft de rekenkamer aangegeven vervolgonderzoek te zullen doen. In dit onderzoek zal de stand van de informatieveiligheid en het beleid worden onderzocht in het kader van de uitvoering van het plan van aanpak van het college in reactie op het raadsbesluit over het rekenkamerrapport.

In eerste instantie leek een onderzoek in 2022 passend. Het college van B&W gaf echter in het [Jaarverslag gegevensbescherming 2021](#) en de bijbehorende [raadsbrief](#) aan dat er voortgang wordt geboekt op het aanpakken van de strategische risico's die uit het rekenkameronderzoek naar voren zijn gekomen. Tegelijkertijd bleek de implementatie van maatregelen nog wel langer te duren. Bijvoorbeeld de uitrol van Werken 3.0 gaat minder snel dan beloofd; de vervanging van de huidige infrastructuur zal naar verwachting in december 2022 zijn afgerond. Wij hebben daarom eerder besloten het vervolgonderzoek uit te stellen tot 2023.

In oktober 2023 heeft het college de raad met een [raadsbrief](#) geïnformeerd over de stand van zaken van de uitvoering van het raadsbesluit. In het verlengde hiervan zullen wij invulling geven aan een vervolgonderzoek.

De voorbereiding hiervan is gestart, gericht op uitvoering in de eerste helft van 2024. Voor dit onderzoek zullen we ook externe deskundigheid inzetten.

3.5 OVERIGE ACTIVITEITEN

3.5.1 THEMA'S EN ONDERWERPEN OM TE VOLGEN

Naast de onderzoeksonderwerpen (zie paragraaf 4.2) zijn er ook verschillende thema's en onderwerpen naar voren gekomen die we actief willen volgen om een beter beeld te krijgen van wat er speelt. Dat kan aanleiding geven tot nader onderzoek en/of het opstellen van een beknopt rapport en/of rekenkamerbrief. Het gaat hierbij vooral om de thema's en onderwerpen:

- Uitvoering
- Kansen(on)gelijkheid
- Sturing en verantwoording
- Controle en financiën

3.5.2 NETWERKEN

Vanuit de rekenkamer wordt actief geparticipeerd in aanwezige netwerken van rekenkamers, waaronder de Nederlandse Vereniging van Rekenkamers (NVRK). Rekenkamer Utrecht maakt deel uit van de kring van G4-rekenkamers (inclusief de Randstedelijke Rekenkamer).

In G4-verband vindt op bestuurlijk niveau periodiek overleg plaats, waarbij kennis wordt uitgewisseld ter bevordering van de gezamenlijke ontwikkeling van de rekenkamers. De medewerkers van deze rekenkamers participeren in intervisiegroepen.

Daarnaast wordt soms ook in gezamenlijkheid onderzoek geprogrammeerd. Bij de presentatie van de resultaten wordt nadrukkelijk ook gestreefd naar een gemeenschappelijke G4-boodschap voor de gemeenteraden en – waar nuttig – voor de Tweede Kamer.

3.5.3 BUREAU- EN STAFANGELEGENHEDEN

Naast de uitvoering van de onderzoeken en de werkzaamheden voor het bestuur van de rekenkamer vragen ook andere activiteiten om aandacht en tijd. Dat betreft bijvoorbeeld de (digitale) archivering, de doorontwikkeling van de website, het ontwikkelen van andere publicatie- en presentatievormen, (bij)scholing gericht op innovatieve methoden op ons werkveld en training en verdere ontwikkeling van medewerkers van de staf.

Foto: Marit van Osch

4 NIEUWE ONDERZOEKEN IN 2024: VERKEERSVEILIGHEID EN OVERVECHT

In dit hoofdstuk gaan we nader in op de nieuwe programmering in 2024 van de rekenkamer. Vanuit de taak, missie en strategie en de beoogde producten en beschikbare capaciteit van de rekenkamer (zie hoofdstuk 1 en 2) vullen wij – naast het lopende onderzoek (hoofdstuk 3) – het onderzoeksprogramma weloverwogen in.

4.1 AANPAK

4.1.1 ORIËNTATIE, UITVRAAG EN CONSULTATIE RAADSFRACTIES

Met het oog op de gebruikelijke consultatie van de raad bij de voorbereiding van het jaarplan heeft de rekenkamer een aantal (volg)onderwerpen op hoofdlijnen verkend. Hierna hebben we vier onderwerpen benoemd voor een mogelijk onderzoek, te weten:

- Algoritmen en informatievoorziening;
- Verkeersveiligheid;
- Samenwerkingsverbanden en verbonden partijen;
- Overvecht.

Naast bovengenoemde onderwerpen vinden wij ook de volgende thema's en invalshoeken relevant voor mogelijk onderzoek en/of als volgonderwerp:

- Aandacht voor de uitvoering (in verhouding tot plannen en nieuw beleid);
- Kansen(on)gelijkheid.

De raadsfracties is begin september 2023 gevraagd aan te geven welke van de vier bovenstaande onderwerpen de voorkeur heeft. Daarnaast hebben de fracties ook diverse andere onderwerpen aangedragen. Deze onderwerpen zijn:

- Juridische kwaliteit besluitvorming, beslistermijnen;
- Digitale agenda (incl. desinformatie);
- Onderwijsongelijkheid (incl. voorschollse educatie);
- Leges;
- Versterken uitvoeringskracht organisatie;
- Externe inhuur;
- Diversiteit eigen organisatie;
- Wet open overheid (Woo) en aanpak bezwaren;
- Dienstverlening bij ondersteuning op maat;
- Eigenaarschap bij Utrechters (bij eigen initiatief, beheer en/of exploitatie).

Hierbij viel ons op dat geen van deze onderwerpen door meer dan één raadsfractie is genoemd. Op 21 november 2023 is tijdens een bijeenkomst met raadsleden gesproken over de voorstellen voor het onderzoeksprogramma voor 2024.

4.1.2 SELECTIE

De opbrengst van de consultatie heeft geleid tot de selectie van de volgende nieuwe onderwerpen voor onderzoek:

- Verkeersveiligheid;
- Overvecht.

Deze onderzoeksonderwerpen worden in de volgende paragraaf toegelicht. Bij de nadere verkenning en voorbereiding van het onderzoek zullen we ook de woordvoerders uit de raad betrekken.

De overige hierboven genoemde onderwerpen zullen we in heroverweging nemen wanneer ruimte ontstaat voor nog een extra, klein onderzoek.

4.2. VERKEERSVEILIGHEID

Voor verkeersveiligheid zijn de ruimtelijke inrichting en veranderingen daarin medebepalend, in samenhang met verkeersgedrag, educatie, communicatie en handhaving.

Eerder heeft de rekenkamer onderzoek gedaan naar de regie op veiligheid en handhaving (2020) waarbij ook gekeken is naar handhaving van verkeersveiligheid. De conclusie was toen dat veiliger verkeer een ambitie is die hoog op de agenda staat bij de driehoek, maar waarvoor verdere uitwerking ontbrak zoals het beleggen van verantwoordelijkheden, de vertaling naar wijken en het toekennen van financiële middelen.

Het onderwerp blijft regelmatig terugkomen in de gemeenteraad, die aandacht vraagt voor specifieke locaties. Ook is het onderwerp door het bewonerspanel genoemd. Het aantal gewonden en dodelijke slachtoffers in het verkeer is tussen 2014 en 2021 gedaald. Tegelijkertijd is de veiligheidsbeleving bij inwoners in het geding. Bijvoorbeeld bij (bijna)ongevallen, signalen over onveilige situaties, het perspectief van de fietser en wandelaar, herinrichtingen en nieuwe mobiliteitsontwikkelingen. Er hebben recent ernstige verkeersongelukken plaatsgevonden die vragen oproepen over deze aspecten en de aanpak door de gemeente.

Er zijn dus verschillende invalshoeken mogelijk, waarbij onderzoek doen naar het effect op de veiligheid van heringerichte locaties vooralsnog een interessante insteek lijkt. Een verdere verkenning is nodig om tot een onderzoeksplan te komen.

4.3 OVERVECHT

De rekenkamer wil de opbrengst en werking van eerdere en bestaande lokale beleidsprogramma's gericht op Overvecht onderzoeken.

De wijk Overvecht heeft zich in de afgelopen decennia ontwikkeld tot een achterstandswijk waar veel problemen samenkomen: armoede, relatief lage levensverwachting, criminaliteit en ondermijning zijn daarvan slechts enkele symptomen. De gemeente Utrecht heeft zich, onder meer met opeenvolgende beleidsprogramma's zoals Samen voor Overvecht, ingespannen om deze ontwikkeling om te buigen. Met dit onderzoek willen we zicht krijgen op de bijdragen van deze programma's aan de ontwikkeling van de wijk Overvecht en buurten daarbinnen.

Daarbij starten we vanuit het perspectief van de mensen op wie deze beleidsprogramma's zich richten, de inwoners van de wijk Overvecht. Door middel van kwantitatief en kwalitatief onderzoek brengen we in beeld hoe onder meer economische positie, gezondheid, woonomgeving en ervaren veiligheid zich hebben ontwikkeld en in hoeverre dit samenhangt met interventies vanuit gemeentelijk beleid. Op basis van deze analyse formuleren we conclusies over de werking van dit beleid en doen we aanbevelingen die bij kunnen dragen aan de effectiviteit van gemeentelijke inspanningen gericht op wijk- en buurtverbetering.

REKENKAMER UTRECHT

wil bijdragen aan het verbeteren van het gemeentelijke bestuur en het versterken van de controlerende rol van de gemeenteraad.

Dat doet de Rekenkamer via het doen van onafhankelijk onderzoek naar de doeltreffendheid en doelmatigheid van het gevoerde beleid en bestuur.

Voor de inwoners van de gemeente Utrecht wil de Rekenkamer zichtbaar maken hoe publiek geld wordt besteed en wat er terecht komt van de voornemens van de gemeente.

Foto voorkant: Gerrit Serne

Foto achterkant: Dionne van der Sluijs